

KS. MIROSLAW KOWALCZYK

KRÓLESTWO CHRYSTUSA DROGĄ KOŚCIOŁA

Dziś często słyszy się słowa o kryzysie Kościoła. Czy są to stwierdzenia prawdziwe? W niektórych aspektach zapewne tak, ale takie opinie wymagają pewnych uściśleń. Wydaje się, że nie ma jakiegoś totalnego kryzysu Kościoła jako takiego. Kościół przeżywa swoje problemy, jak zawsze w historii, ale po wspaniałym pontyfikacie Jana Pawła II można powiedzieć, że pod wieloma względami Kościół się odrodził. Jednakże istnieje w świecie kryzys wartości, które dla Kościoła są istotne. W tym sensie kryzys ten dotyczy także samego Kościoła, ponieważ jest on obecny w świecie. Należy więc mówić ogólnie o duchowym kryzysie świata, a nie o kryzysie samego Kościoła. Dzisiejszy świat odrzuca te wartości, które wnosi Kościół. Krytycznie należy też stwierdzić, że Kościół nie znajduje dostatecznych środków i metod dla przezwyciężenia tego odrzucenia. Przyczyn tego zjawiska trzeba oczywiście szukać zarówno w samym Kościele, jak i w świecie odrzucającym wartości duchowe i religijne.

W czasach współczesnych, szczególnie od okresu Oświecenia, zaznacza się jakieś zasadnicze odejście człowieka od Boga. Mówiąc obrazowo polega ono na zdetronizowaniu Boga i posadowieniu na Jego miejsce człowieka, który rozumiany jest jako jeden z wielu elementów natury. Człowiek bowiem, według oświeceniowej mentalności, należy do porządku natury, a racjonalizm ma mu zastąpić religię. Według oświeceniowego sposobu myślenia należy pozbyć się wszelkich odniesień do transcendencji, bo ona jest złudzeniem¹. Z pozycji Kościoła, paradoksalnie, wiek XVIII był dla ludzkości wiekiem nie

Ks. dr MIROSLAW KOWALCZYK – adiunkt Katedry Historii Dogmatów w Instytucie Teologii Dogmatycznej KUL; adres do korespondencji – e-mail: kowal@kul.lublin.pl

¹ Por. P.-J. Proudhon, *System sprzeczności ekonomicznych, czyli filozofia nędzy*, w: *Wybór pism*, t. I, Warszawa 1974.

tyle oświecenia, co wiekiem ciemności, okresem buntu przeciw Bogu. Współczesny świat pogrąża się nadal w tym procesie odsuwania i wyrzucania Boga, a tym samym pogrąża człowieka i jego świat społeczny²

W tej ciemności buntu przeciwko Bogu (i Kościołowi) powstawały i nadal niestety powstają wszelkiego rodzaju utopie ideologiczne, społeczne i polityczne, które opierają się na odrzuceniu dualistycznego charakteru bytu ludzkiego, jak również całej rzeczywistości, a przede wszystkim na odrzuceniu Boga jako punktu ostatecznych odniesień dla człowieka. Z tych utopii rodzą się fałszywe i często zbrodnicze ideologie³ Przykłady tego mieliśmy w historii najnowszej. Rewolucje: francuska i bolszewicka oraz narodowy socjalizm niemiecki były owocem tego odrzucenia Boga i chociaż były zbrodnicze, utrwały większość systemów socjalistycznych, jakie dziś spotykamy w naszej cywilizacji zachodniej. Wystarczy wspomnieć faszyzm, komunizm, a także niektóre współczesne odłamy liberalizmu. Każdy z tych systemów ma swoje korzenie w oświeceniowej idei odrzucenia Boga jako Króla i Pana. Błąd ten wynika, między innymi, z niezrozumienia samej idei Boga jako Króla, Chrystusa jako Króla i idei Królestwa Bożego jako zasadniczego fundamentu dla porządku świata.

Dziś w dalszym ciągu przetacza się przez świat swoista rewolucja ideowa, w której ścierają się siły dobra i zła, wartości i antywartości. Zauważalna jest zorganizowana walka przeciwko Bogu i człowiekowi, rozumianemu jako obraz i podobieństwo Stwórcy. Odrzuca się powszechnie, oczywiście poza Kościołami chrześcijańskimi, ideę Bożego Królestwa. Wyznacza to szczególne zadania dla Kościoła powszechnego, a rzymskokatolickiego w szczególności. Fundamentem tego działania jest właściwe rozumienie idei Boga jako Króla, Chrystusa jako Króla, Pana i Przewodnika dla współczesnego świata. Potrzebny jest powrót do źródeł rozumienia idei Królestwa Bożego i królowania Chrystusa. Być może jedną z dróg jest powrót do patrystycznej idei Chrystusa jako Króla (Atanazy Wielki, Euzebiusz z Cezarei, Epifaniusz, Jan Chryzostom, Augustyn)⁴ Wydaje się, że tylko powrót świata do idei Bożego Królestwa daje gwarancje wyjścia z głębokiego kryzysu wartości, na jaki cierpi świat współczesny.

² Por. R. A l b e r o n i, *Wygnać Chrystusa*, tł. pol. A. Żdzarska, Izabelin–Warszawa 2007.

³ Tamże, s. 81 nn.

⁴ Zob. H. W e g n e r, *Chrystus Król*, EK, t. III, kol. 323-324; E. K a s j a n i u k, *Królestwo Boże*, EK, t. IX, kol. 1344-1347

Na Krzyżu Zbawiciela widniał napis: „Jezus Nazarejczyk, Król Żydowski”, wspominają o tym wszystkie Ewangelie: J 19, 19; Mt 27, 37; Mk 15, 26; Łk 23, 38. Ciekawe, że napis ten powstał z inicjatywy Piłata, namiestnika rzymskiego cesarza, poganina. Piłat, podobnie jak inni poganie wymieniani na kartach Ewangelii, uważał Jezusa za Króla żydowskiego. Wprawdzie odnosił się do tej prawdy z lekceważeniem, ale jednocześnie stał się bezwiednym przekazicielem prawdy historiozbowczej o królewskiej godności Jezusa Chrystusa. Ewangeliczne relacje o tym znaku z Krzyża zdają się zawierać uniwersalny przekaz, mówiący o królewskiej godności Jezusa i w ogóle podkreślają istotę tej godności, którą Krzyż ukazuje w sposób szczególnie wyraźny. Polega ona na głębokim zakorzenieniu boskiego porządku w świecie stworzonym. Ponieważ porządek ten został zakłócony przez grzech, to potrzebne było zbawcze dzieło Chrystusa, żeby go przywrócić. Ciekawe, że podobne konteksty spotykamy w różnych miejscach Nowego Testamentu, gdzie często poganie są wyrazicielami idei królewskiej w stosunku do Jezusa. Dla przykładu można wskazać takie miejsca, jak w Ewangelii Mateusza 21, 5, gdzie przywołane jest proroctwo Zachariasza (Za 9, 9), jak również w Mt 25, 34. 40, gdzie mowa jest o Królu Narodów, jakim jest Mesjasz; podobne przekazy odnajdujemy w licznych przypowieściach o Królestwie Bożym⁵ Te wszystkie fragmenty przekazów ewangelicznych ukazują królewską godność Mesjasza i pośrednio wskazują na istotę królowania Boga.

Jezus to Król Żydowski, Król Narodu Wybranego, ale także Król Nowego Ludu Bożego, a więc Król w sensie uniwersalnym, Król wszystkich ludzi, Król całego stworzenia. Chrystusowe królowanie to panowanie z Krzyża, który jest znakiem najwyższej ofiary złożonej z miłości do człowieka. Symbolika Krzyża odzwierciedla charakter Chrystusowego królowania. To królowanie jest czystą Miłością. Wyznacza kierunek ludzkiej egzystencji i nadaje jej sens⁶

Do tej idei, której tytuł wyznacza napis z Krzyża Chrystusowego, pragnę w tym opracowaniu, choć w wielkim skrócie, nawiązać. Ważne dla Kościoła jest to, żeby ukazywać współczesnemu światu prawdę, że Chrystus jest Królem, że Bóg jest Królem. W tym zawiera się też najogólniejsza odpowiedź na współczesne zagubienie człowieka. Nie jest to żadna abstrakcja, parabola czy przenośnia, ale realna rzeczywistość. Idei królowania Chrystusa i Króles-

⁵ Por. A. J a n k o w s k i, *Królestwo Boże w przypowieściach*, Poznań–Warszawa 1981.

⁶ Por. H. L a n g k a m m e r, *Królestwo Boże w przepowiadaniu Jezusa (Ewangelie synoptyczne)*, w: *Królestwo Boże w Piśmie Świętym*, red. S. Łach, M. Filipiak, Lublin 1976.

stwa Bożego należałoby przywrócić należne jej miejsce, jako zasadniczy motyw ludzkich dziejów.

I. OŚWIECENIOWY ARCHETYP HISTORII

Warto zauważyć, że oświeceniowy archetyp historii, jaki dominuje także we współczesnej cywilizacji zachodniej, jest obcy kulturze chrześcijańskiej, ponieważ jest w swojej istocie archetypem grzechu pierworodnego. Według tego archetypu osobę ludzką i świat traktuje się jako coś przypadkowego, czysto naturalistycznego, podlegającego tylko prawom tego świata, czyli właściwie prawom natury nierozumnej, której człowiek jest tylko częścią. Według tego fałszywego archetypu człowiek, jako najwyższy wytwór natury, może ten świat dowolnie przekształcać, szczególnie w dziedzinie społecznej, kulturowej, gospodarczej i politycznej. Świat i historia stają się w tym modelu historii strukturą dowolnie przekształcalną, podlegającą tylko i wyłącznie woli człowieka, a nie odwiecznym prawom, które ustanowił Bóg dla dobra człowieka. W tym schemacie myślowym człowiek, świat i historia stanowią swoiste zło, z którym należy walczyć.

Tymczasem dla chrześcijaństwa świat jest dobrem, wartością pozytywną i choć skażoną grzechem, to nie zniszczoną do głębi w swojej naturze. Zło i jego moralny wymiar, jakim jest grzech, niweluje odkupieńcza Ofiara Chrystusa, która odnawia świat i całe stworzenie, nadając mu charakter pozytywny i kierunek ku ostatecznemu spełnieniu się w Bogu. Jest to przywrócenie świata dla Królestwa Bożego. Chrześcijaństwo z ofiarą Chrystusa i Jego zmartwychwstaniem łączy odrodzenie stworzenia i odrodzenie człowieka. Przywraca utraconą godność stworzeniu, zgodnie z zamysłem Bożym. Przez tę ofiarę dokonuje się nowe stworzenie. Zmartwychwstanie Chrystusa jest nowym stworzeniem.

II. CHRZEŚCIJAŃSKI ARCHETYP HISTORII

Według chrześcijaństwa u podstaw koncepcji świata i historii leży akt stwórczy, w którym Bóg przekazuje stworzeniu niezniszczalne znamię swojej własnej natury. To jest właśnie istotne jądro idei Królestwa Bożego. Tego fundamentalnego faktu nie zniszczył nawet grzech szatana, ani nie zniszczyła

go afirmacja grzechu przez człowieka. Istotnym motywem stworzenia jest i był Chrystus, jako Bóg wcielony w historię. Pozostaje On także zasadniczym motywem istnienia stworzonego świata. Stanowi niezatarte, boskie znamię stworzenia mimo grzechu człowieka. Ta prawda zawiera istotny chrześcijański archetyp świata, człowieka i historii. Tymczasem współczesny człowiek odwraca ten archetyp i mówi o świecie jako antywartości, często o świecie jako złu, a przede wszystkim nie dopuszcza prawdy, że świat posiada w sobie znamię Stwórcy. Błąd polega na zastąpieniu Boga człowiekiem, co zaburza właściwą perspektywę historyczną. Współczesne procesy globalistyczne, społeczne i polityczne nacechowane są tą zgubną myślą. Dlatego trzeba powrócić do idei Objawienia, do nauki podstawowej. Jedną z nich jest idea Królestwa Bożego, jako istotna dla ludzkiej historii. Ożywienie tej idei i wprowadzenie jej w życie jest podstawowym zadaniem dla współczesnego Kościoła.

III. CHRYSYDUSOWA WIZJA KRÓLESTWA BOŻEGO JAKO POWRÓT DO ŹRÓDŁA

Dziś istnieje pilna potrzeba ukazania na nowo wartości duchowych na których mógłby oprzeć się współczesny świat w budowaniu rzeczywistości historycznej. Potrzeba odrodzenia idei Królestwa Bożego, jako istotnej wartości duchowej dla współczesnego świata. Odczytujemy ją z Osoby Jezusa Chrystusa, gdyż Królestwo Boże to Chrystus. Potrzeba powrotu do patrystycznego rozumienia idei Królestwa Bożego. Już Ojcowie Kościoła z czasów patrystycznych tak rozumieli istotę idei Królestwa Bożego. Dziś droga Kościoła, to droga na której ukazana będzie istotna wartość tej myśli.

Są dwie zasadnicze płaszczyzny, na których odśłania się istota Królestwa Bożego. Obie znajdują się w Osobie Chrystusa. Pierwsza to sama Osoba Syna Bożego, druga to Jego nauczanie, kontynuowane i uobecniane przez Kościół. Na pierwszym poziomie tajemnica Królestwa dotyka tajemnicy samego Boga, w którą wprowadza nas Jezus Chrystus, wcielony Syn Boży. Na drugim poziomie istota Królestwa Bożego odśłania się w realizacji Jezusowego nauczania. Ma ono charakter dynamiczny i nie znajduje się jedynie w Słowie Chrystusa, wypowiedzianym w czasie Jego życia na ziemi, ale także w historycznej realizacji tego Słowa, tj. w Kościele. Kościół jest żywym Ciałem Chrystusa w Duchu Świętym, stąd Królestwo Boże to Żywy Kościół, jako Mistyczne (Świętoduskie) Ciało Pana. Kościół realizuje Słowo Chrystusa i dzięki te-

mu staje się Mistycznym Ciałem swego Założyciela. Trudno krótko wyrazić i właściwie wypowiedzieć tę tajemnicę, gdyż zawiera ona niezwykle bogactwo zbawczej łaski Boga. Chodzi nam tu o zarysowanie samej istoty Królestwa Bożego, jak i królowania Boga. Ta istota znajduje się w Bogu, którego tajemnicę objawia Syn Boży. Kontemplacja Jego Osoby i Jego nauki pomaga w dotarciu do tajemnicy Królestwa Bożego. Odśłania ona prawdę, że to Królestwo Boże jest także najgłębszym sensem i tematem bytu ludzkiego⁷

IV KRÓLESTWO BOŻE A ŚWIAT WSPÓŁCZESNY

Jezus Chrystus miał szczególną wizję Królestwa Bożego na ziemi. Nawiązywała ona do starotestamentalnej wizji Jahwe jako Króla⁸ Królowanie Jahwe nad narodem izraelskim nigdy nie miało charakteru ściśle politycznego, choć sama nazwa, Jahwe – Król – pochodziła z życia potocznego (1 Sm 12, 12; Za 14, 9. 17; Ps 10, 16; 24, 10; 29, 10 i inne). Bóg jako Król to władca w sensie absolutnym i uniwersalnym. Oznaczało to panowanie nad duchem i nad „ciałem”, wynikało z uznania Boga za podstawę wszelkiej rzeczywistości oraz ostateczne odniesienie wszystkiego do Stwórcy. Zawierało w sobie wiarę i świadomość, że wszystko od Niego pochodzi, wszystko do Niego zmierza i wszystko, co istnieje, otrzymuje od Niego swój sens. Królowanie Boga oznaczało dalej, że On wszystko określa i od Niego wszystko zależy. Wszelkie prawo ziemskiego królestwa miało swój fundament i źródło w prawie Bożym. A królowie ziemscy byli pomazańcami Boskiego Króla, jednocześnie zapowiadali królowanie Mesjasza. W Starym Testamencie odrzucenie Bożego Królestwa oznaczało odrzucenie sensu, jaki Bóg nadał stworzeniu⁹ Nie oznaczało królowania w potocznym tego słowa znaczeniu, ale królowanie rozumiane jako nadawanie wewnętrznego sensu stworzeniu.

⁷ Zob. M. K o w a l c z y k, *Naród w nauce chrześcijańskiej*, Lublin 2002, s. 209 nn. W tym fragmencie mojego opracowania o teologii narodu u św. Mateusza przeprowadzam szczegółową teologiczno-egzegetyczną analizę pojęcia Królestwa Bożego (Królestwa Niebieskiego). Okazuje się, że idea Królestwa Bożego jest centralnym i głównym tematem tej Ewangelii i najistotniejszą tajemnicą chrześcijaństwa, a przez to także świata.

⁸ Cz. S. B a r t n i k, *Królestwo Boże a Kościół*, w: t e n ż e, *Chrześcijaństwo personalistyczne*, Lublin 2003, s. 28.

⁹ T e n ż e, *Dogmatyka katolicka*, t. I, Lublin 1999, s. 56, 69.

Chrystusowa wizja także odbiega od potocznego rozumienia królestwa i królowania. „Królestwo moje nie jest z tego świata” (J 18, 35). Miało to być prawdziwe Królestwo Boga, a nie królestwo człowieka skażonego grzechem. Idea królowania Bożego opiera się na Boskiej wszechmocy Syna Bożego. Zawiera element Boski. Obejmuje ona rzeczywistość stworzoną i nadaje jej właściwy sens¹⁰

Ziemska historia Jezusa rozpoczyna się od Wcielenia. Autorzy biblijni ujęli ten fakt w piękne opowiadanie o Zwiastowaniu i Narodzeniu Pana Jezusa. W tych opowiadaniach można doszukać się wielu analogii do stworzenia świata zarówno przyrodniczego jak i stworzenia świata personalnego, czyli człowieka, jako osoby, nie będącej tylko czysto biologicznym elementem kreacji Bożej: „uczynimy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam” (Rdz 1, 26). Z tych historiozbowczych opowiadań można wiele dowiedzieć się o istocie, charakterze i rozumieniu Królestwa Bożego. Opowiadania, o których mowa, nawiązują do pierwotnej rzeczywistości stworzenia. Motywem tej rzeczywistości i zarazem jej źródłem jest Chrystus, Syn Boży – „Wszystko dla Niego i przez Niego zostało stworzone” (Kol 1, 16).

Wnikając w głęboką treść teologiczną tych opisów możemy powiedzieć, że Królestwo Boże oparte jest na fundamencie najbardziej pierwotnej rzeczywistości, czyli na naturze Boga w Trójcy. Ona jest źródłem i początkiem wszystkiego. Królestwo Boże podstawowy swój wymiar uzyskuje w Bogu, który jest rzeczywistością Trzech Osób. Bóg Stwórca, Bóg Ojciec jest źródłem, początkiem i fundamentem Królestwa Bożego. Przez akt Wcielenia to Królestwo przechodzi do rzeczywistości stworzonej i uzyskuje zakorzenienie w Jezusie, Wcielonym Synu Bożym, którego Ojciec posyła w ludzką historię. Przez to Królestwo Boże zaczyna się realizować także w wymiarze historycznym oraz otrzymuje wymiar naturalny i ludzki nie przestając być zarazem duchowym i Boskim. Dokonuje się to w mocy Ducha Świętego¹¹

Historia Wcielenia Chrystusa jest nawiązaniem do aktu stwórczego na początku historii świata. Jednocześnie historia narodzenia Jezusa odsłania cały teologiczny wymiar Królestwa Bożego. Jego istotą jest Bóg, a przez Wcielenie się Boga w świat zaistniało ono realnie w historii. Od tego czasu Królestwo Boże, wynikające z natury Bożej, w Osobie Syna Bożego stało się historią.

¹⁰ T e n ż e, *Królestwo Boże a Kościół*, s. 27 nn.

¹¹ Tamże, s. 38.

Jezus Chrystus całą swoją Osobą objawia duchowy i materialny wymiar Królestwa Bożego. Przez dwie natury ucieleśnia to Królestwo i nadaje mu Bosko-ludzki charakter. Królestwo Boże, objawione przez Jezusa, to przede wszystkim On sam, Bóg-Człowiek, bowiem fundamentem Królestwa Bożego na ziemi jest fakt wcielenia się Boga w historię. W fakcie Chrystusa i Jego fenomenie odsłania się najwyższy sens Królestwa Bożego i Królowania Boga. Prawda ta określa także najgłębszy sens naszej rzeczywistości. Jej odrzucenie oznacza zaprzeczenie sensu całej rzeczywistości stworzonej.

Także w nauczaniu Jezusa odnajdujemy odpowiedź na pytanie co znaczy Królowanie Boga? Główne filary tego Królestwa Chrystus objawia w wielu miejscach swojego nauczania, ale najpełniej w Kazaniu na Górze oraz w licznych przypowieściach. W Kazaniu na Górze Jezus prezentuje, mówiąc dzisiejszym językiem, konstytucję Królestwa Bożego. Całe życie i wydarzenie Jezusa Chrystusa, które należy nieustannie kontemplować, mówi o istocie Bożego królowania¹²

Samo pojęcie królowania w nauczaniu Jezusa różni się od rozumienia królowania w sensie społecznym i politycznym, jakie wówczas dominowało. Właśnie takie potoczne rozumienie królowania mieli współcześnie żyjący z Jezusem przywódcy religijni Izraela, a nawet Jego Uczniowie. Rozumieli oni królowanie jako panowanie nad innymi, jako prymat siły i przewagi w sensie przede wszystkim materialnym.

Królowanie, według Chrystusowego rozumienia, to powrót do porządku rzeczy zamierzonego przez ich Stwórcę. Królowanie oznacza przyjęcie zasady Logosu, czyli Słowa Wcielonego. Zasada ta oznacza przede wszystkim porządek miłości, czyli właściwe relacje osobowe. Królowanie Boże to prymat porządku Bożego nad porządkiem świata skażonego grzechem. To panowanie Ducha Świętego (Ducha Jezusa Chrystusa) nad duchem złym. Jest to powrót do porządku natury stworzonej przez Boga przed upadkiem w grzech. Tak więc Królowanie Boże, którego wykonawcą jest Chrystus, ma na celu powrót do porządku, jaki panował przed grzechem pierworodnym, czyli do natury czystej, powrót do właściwych proporcji wewnątrz bytu, szczególnie personalnego. We wszystkich miejscach ewangelicznych, gdzie mowa jest o Królestwie Bożym, przedstawiona jest antynomia: Królestwo Boże–królestwo tego świata, królestwo człowieka, albo wręcz szatana, któremu ulega człowiek.

¹² J. R a t z i n g e r B e n e d y k t XVI, *Jezus – Nazaretu*, cz. I: *Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*, tł. W Szymona OP, Kraków 2007, s. 65 nn.

Królestwo Boże to kontynuacja dzieła stwórczego, a raczej wchodzenie w głębię tego dzieła, tak aby następował nieustanny wzrost i rozwój stworzenia ku spełnieniu się w eschatologii. Szczytem Królestwa Bożego dla rzeczywistości stworzonej będzie królowanie Boga w rzeczywistości uwielbionej. Królestwo w sensie potocznym to pojmowanie go w znaczeniu światowym, a zgodnie z biblijnym rozumieniem, światowe królestwo to kontynuacja dzieła szatana. Chrystus pragnął, aby idea królowania Bożego ogarnęła całość ludzkiej egzystencji, a więc rzeczywistość do samej głębi jej bytu, aby opanowała wszystkie jej dziedziny. Podstawową treścią kerygmy Jezusa Chrystusa jest właśnie takie rozumienie Królestwa Bożego¹³

Pojęcie Chrystusa jako Króla, a co za tym idzie Boga jako Króla, oznacza więc przywrócenie zasad porządku Bożego w samej substancji rzeczywistości ludzkiej, zarówno w wymiarze osobistym jak i społecznym. Jest gwarantem normalności, której tak brakuje w życiu osobistym i społecznym, normalności opartej na trwałych zasadach wynikających z wartości wyższych. Odejście człowieka od realizacji idei Królestwa Bożego, wyrzucenie Jego porządku poza świat osoby, zarówno indywidualnej jak i społecznej, to odejście od rozwoju osoby ku pełnej wolności w Bogu, a skierowanie się ku niewoli instynktów właściwych dla świata czysto biologicznego. Odrzucenie Królestwa lub nieprzyjęcie Go, jako sposobu realizowania egzystencji, to droga ku naturalizmowi biologicznemu, właściwemu zwierzętom. Jest to odwrócenie porządku zaplanowanego przez Boga Stwórcę i oznacza pomniejszenie godności człowieka.

Królestwo Boże to rzeczywistość odnosząca się przede wszystkim do świata osoby, pozwala na osiągnięcie przez człowieka najwyższego stopnia rozwoju. Odwrócenie tego porządku jest grzechem przeciwko Duchowi Świętemu, który Jezus określił jako niewybaczalny. Jego niewybaczalność nie polega jednak na surowości Boga, ale na świadomym odrzuceniu przez człowieka drogi ku pełni¹⁴

Królestwo w sensie potocznym, światowym, to zaburzenie właściwych relacji osobowych. Oznacza panowanie jednej osoby nad drugą bez uznania jej podmiotowości. Królowanie Boże polega na odwzorowaniu rzeczywistości Boskiej w życiu człowieka, czyli pełnej komunii z drugą osobą. Jest to uznanie jej autonomii oraz jej wartości samej w sobie, ale jednocześnie realizowanie się na sposób społeczny, jak to jest w samym Bogu Trójosobowym. Kró-

¹³ Por. P ł a b u d a, *Śmierć i życie po śmierci*, Tarnów 2007, s. 185.

¹⁴ Por. B a r t n i k, *Królestwo Boże a Kościół*, s. 181, 247

lowanie na zasadach świata, to odchodzenie od zasady trynitarniej, gdzie osoba jest dla drugiej osoby i dzięki drugiej osobie, to odchodzenie od myśli Stwórcy, a więc całkowite niepodobieństwo do Boga. W tym sensie nawet prawda o Trójcy Świętej, objawiona przez i w Osobie Jezusa Chrystusa odnosi się do idei Królestwa Bożego. Królestwo to ma bowiem opierać się na wzorze Trójcy Świętej¹⁵

Kościół potrzebuje nieustannie ożywienia, pełnego zjednoczenia się z Chrystusem i utożsamiania się z Nim, ciągłego oczyszczania się z tego, co złe i grzeszne. Do tego konieczny jest nieustanny powrót do wartości podstawowych, które są źródłem tej wspólnoty. Do takich fundamentów należy idea Królestwa Bożego, jako żywa świadomość realizowania się bytu ku zjednoczeniu z Bogiem. Tej idei powinien z całego serca służyć Kościół współczesny, szczególnie teraz, kiedy żywa jest pamięć wielkiego pontyfikatu Jana Pawła II. Kościół powinien mieć nieustannie na uwadze, że globalizacja niesie ze sobą zmiany kulturowe i cywilizacyjne. Jest to proces w wielu warstwach pozytywny, ale sprzyja też pewnym niebezpieczeństwom, ze względu na jego wpływ na ogólnie pojętą kulturę. Ważne jest żeby zachować wartości, które są fundamentalne i stanowią o tożsamości nie tylko jakiejś wybranej grupy etnicznej, ale całej ludzkości, także w jej sferze religijnej. Europa, na przykład, jest w tej chwili tygłem narodów i religii oraz neomodernistycznego liberalizmu, który przybiera cechy totalitarne. Wobec tych problemów staje także Kościół, który musi podejmować często zadania trudne, ale konieczne. Kościół jest widzialnym wymiarem Królestwa Bożego, dlatego odradzanie tej idei wiąże się z jego tożsamością i jest potrzebą współczesnej chwili.

Jest to zadanie wielkie i trudne zarazem, tym bardziej że świat dzisiejszy pogubił już nie tylko poszczególne kłosa łaski Bożej, objawionej w Chrystusie i przez Niego, ale można powiedzieć, całe jej snopy. Kościół ma się przyczyniać do utrwalania porządku Bożego, czyli porządku miłości, która jest istotą Królestwa Bożego, a tym bardziej ludzkiej egzystencji. Wspólnota Ludu Bożego ma być autentyczną częścią Królestwa Bożego na ziemi. Kościół ma przez swoją pracę dbać o kondycję duchową wszystkich ludzi, podnosić ich świadomość teologiczną, wrażliwość moralną, odpowiedzialność kościelną i społeczną. Potrzeba, aby w działaniu Kościoła zawsze obecny był

¹⁵ Zobacz więcej na ten temat: M. K o w a l c z y k, *Chrześcijańskie źródła jedności Europy*, RT 50(2003), z. 2, s. 72.

Chrystus, królujący Miłością, wtedy będzie w tym działaniu odpowiedź na pytanie o kryzys świata i Kościoła.

CHRIST'S KINGDOM AS THE WAY OF THE CHURCH

S u m m a r y

The question about the crisis of the Church is a question about the spiritual crisis of the world. Contemporary world is engulfed in a spiritual void. It lacks an idea, a leading thought in building historical reality. The world's return to religious ideas is a chance to overcome this crisis. The Church is the carrier and the depository of one of the basic ideas, that is the idea of God's Kingdom. Its proper interpretation may be an inspiration for overcoming the spiritual crisis in many modern communities. In addition, the Church itself constantly needs enlivenment, a full unification with Christ and identification with Him, and a ceaseless purification of what is wrong and sinful. To achieve this it is necessary to constantly return to the basic values. One of them is the mentioned idea of God's Kingdom as a living consciousness of the being's realization towards unification with God. The contemporary Church should serve this idea with all its heart, especially in the period of the living memory of John Paul II's great pontificate. The Church should always keep in mind that globalization carries with itself cultural and civilization changes. This is a process that is positive in many aspects, but it involves certain threats because of its influence on generally understood culture. It is important that values should be kept, as they are the basis of the civilization and they determine the identity not only of one chosen ethnic group, but of all mankind, including its religious sphere.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: Kościół, Królestwo Boże, Królowanie Chrystusa, kryzys duchowy świata, kryzys Kościoła.

Key words: Church, God's Kingdom, Christ's Reign, spiritual crisis of the world, Church's crisis.